

SZÉKELYFÖLD

Politikai, közgazdasági, társadalmi és szépirodalmi hirlap.
Megjelenik hetenként kétszer: csütörtökön és vasárnap.

Kézdi-Vásárhely, 1902. május 1.

Csütörtök.

XXI évfolyam. 35. szám.

Felélős szerkesztő: Vajna Károly.

Kiadó laptulajdonos: Ifj. Jancsó Mózes.

Előfizetési árak:

Egész évre 10 korona. Félévre 5 korona.

Negyedévre 2 korona 50 fillér.

Egyes szám ára 10 fillér.

A lap szellemi részét illető közlemények. Vajna Károly szerkesztőhöz, az előfizetési és hirdetési pénzek ifj. Jancsó Mózes könyvnyomdájába küldendők.

Hirdetmények díja:
4 hasáb s petitsorért, vagy annak helyéért 10 fillér.
Hivatalos, és árverési hirdetmények külön díjtétel szerint.
Nyilttér sora 30 fillér.
A hirdetmények s nyiltterek díja előre fizetendő.

Neveljünk iparosokat.

Wlassics miniszter a képviselőházban tárczája bevezetésekor keményen megczéztette a magyar társadalmat, mely fiait ugynevezett uri-pályákra neveli, fiskálist, orvost vagy hivatalnokot farag belőlük s a világért sem szánna vagy egyet is az iparos pályára.

Ideje is volt, hogy a magyar közoktatásügy vezetője megtegye ezt a kijelentést és helyes utra terelni igyekezzék a szülők fel fogását és ifjuságunk nevelését. Igazi átokként súlyosodik az országra, hogy „jogász-nemzet” vagyunk.

E szomorú helyzetből csak egyetlen kibontakozási mód van. Ha szakítunk az eddigi iránnyal és minden erőnket a közgazdasági kérdések megoldására fordítjuk. Tegyük le végre az urhatnáságról, a nagyvási hóbotról és tüzzünk ki magunk elé gyakorlati célokat. Ne adjuk fiainkat egyetemi pályákra, hiszen látjuk, hogy az egyetemekről kikerülő ifjak évről-évre nővelik a szellemi proletárok eljlesztő számát. Már pedig a kenyérenélküli intelligens emberek ma-holnap több gondot okoznak az államnak és társadalomnak, mint a foglalkozás nélküli munkások.

Neveljük gyermekeinket gyakorlati pályákra, főleg iparosoknak. De az eddigi szokásoktól eltérőleg ne csupán a rossz előmenetelű fiukat, hanem a jó erkölcsű, jó igyekezetű és ambíciózus tanulókat. Uri családaink tegyenek le az ósdi előítéletéről, melylyel a gyakorlati életpályák iránt viselteinek. Vegyenek példát a külföldtől, ahol a legelőkelőbb családok sarjai mennek kereskedőknek, gyárosoknak és iparosoknak.

Angliában nem egy lordnak a fia iparos vagy kereskedő és rendszerint a család támasza, a ki anyagilag segíti politikai pályán levő rokonait. A főúri családok éppen oly büszkéek gyakorlati pályán működő tagjaikra, mint azokra, a kik politikai téren vagy a csatatéren szereznek hírt és dicsőséget.

Németországban a porosz „junker” családok fiai mind több ipari és gyári vállalkozásba fogznak bele. A német császár pedig barátságára méltatja az első német iparost, Kruppot, az „ágyú- király”-t.

Az iparos pálya nálunk sem derogálhat senkinek. A közéletben mind nagyobb tekintélynek és befolyásnak örvendenek azok az iparosok, a kik becsületes munkájukkal, hazafias polgárerenyeikkel erre rászolgálnak. Minden fontosabb közügy elintézésénél igénybe veszik jótanácsukat, véleményüket, tapasztalatukat. Minden tár-

sadalmi körben szívesen látott vendégek. Előkelő társadalmi intézmények igazgatásában részt vesznek. Tisztelik és megbecsülik őket. Az erkölcsi elismertetésen kívül vagyona tesznek szert. De természetesen azok, a kik komoly képzettséggel, nemes becsvágygyal lépnek erre a pályára és hiven teljesítik kötelességeiket.

Érthetetlen, hogy ilyen viszonyok közt miért idegenkednek jobbmódu családaink attól, hogy fiaikat iparosoknak adják. Az igaz, hogy az iparosok oktatását reformálni kellene, hogy színvonala emelkedjék és ne mozogjon oly szűk keretben, mint ez idő szerint. A közoktatásügyi miniszterium a kereskedelmi miniszteriummal egyetértőleg bizton megoldja ezt a kérdést.

Dr. Sz. K.

Horánszky utóda, minden valószínűség szerint Nagy Ferencz jelenlegi kereskedelmi államtitkár lesz. Mint írják, Széll Kálmán miniszterelnök a király hozzájárulását is megnyerte a kinevezéshez, melynek publikálása már csak 1-2 nap kérdése. Nagy Ferencz kereskedelmi miniszterré kinevezését az összes politikai körök szívesen, örömmel fogadják.

Igazolt képviselő. Ráth Endre, közdivásárhelyi orsz. képviselő megbízó-levelét a képviselőház igazoló-bizottsága alakilag rendben találván, a képviselőház ápril 26-án tartott ülésében a kérvényezésre kiszabott 30 napi idő fentartásával igazolta. Itt említjük meg, hogy értesülésünk szerint Ráth Endre szülővárosának: Dunaföldvárnak orsz. képviselő választói névjegyzékébe a folyó évre föl van véve s így választói joggal bír.

Az igazságügyi vita. A képviselőház szombati ülésén az igazságügyi vita során érdekes kérdések merültek fel. Ezek között legnagyobb hűvvel tárgyalták a bíróságok nyelvének kérdését. Az egy-két főnyi tót nemzetiségű képviselők egyike, Weszelovszky hozakodott elő azzal a kívánsággal, hogy a nemzetiségi nyelveknek használatát engedjék meg a törvénykezés terén, mert ehhez a nemzetiségeknek joguk van. Ezt a jeles tót aranyt a Ház erősen le is hurrogta helytelen, magyar nemzetellenes elszólásai miatt. Ugyanezért az elnök rendutasította Weszelovszkyt. A kérdés érdemére pedig igen tüzesen és meggyőzően nyilatkozott Plósz Sándor igazságügyi miniszter, ki mindenekelőtt arra utalt, hogy a bíróságok nyelvének egységét, a bíróságok egységes hivatalos nyelvét mindenütt óvatosan megőrzik. A mai megállapodott bírói gyakorlat szerint, hazai bíróságaink kizárólag csakis magyarulvü beadványokat fogadnak el. Ezt a gyakorlatot szentesítették az újabb igazságügyi törvények, a melyek már tisztán a magyar nyelv használatát írják elő. Ennélfogva a miniszter „de lege ferenda” soha sem támogathat olyan törekvést, mely a bíróságok hivatalos magyar nyelvének használatát csorbítaná. Az élénk tetszéssel és általános helyesléssel fogadott kijelentések után Plósz Sándor röviden szólott Visontai Sama határozati javaslatáról is, mely azt célozta, hogy az összes sajtóvétségek feleit az esküdtszék ítéljen. A Ház többsége a miniszter álláspontját tette magáévá és elvetette Visontai határozati javaslatát, melyet a miniszter időelőttinek mondott.

Szekely kongresszus.

A mint már az lapunkban is említve volt, a szekely kongresszust, melynek rendezésére a szekelyföldi fő- és alispánok, az O. M. G. E., az E. M. K. E. a szekely művelődési és közgazdasági egyesület, a marosvásárhelyi szekely kereskedelmi és iparkamara, a szekelyföldi gazdasági egyesületek és a szekely társaságok vállalkoztak, a közös rendező bizottság folyó évi márczius hó 24-én, Budapesten tartott ülésében hozott határozat szerint július hó első napjaiban fogják megtartani. A kongresszus helyére nézve még megállapodás nem történt, annyit azonban kimondottak, hogy a kongresszus a Székelyföld valamelyik pontján fog megtartatni.

Ugyanezen bizottsági gyűlés a közművelődési szakosztályban tárgyalandó kérdések összeállításával és az előadók felkérésével az Erdélyi Magyar Közűvelődési Egyesületet bízta meg.

A közművelődési szakosztály tárgyait és előadóit nevezett egyesület a következőkép állította egybe:

I. Általános jellemzés és következtetések:

- a) A szekelyek hun eredete. Előadó Bálint H. Gábor dr., kolozsvári tud. egyetemi tanár.
- b) A szekelység történelmi intézményei. Előadó Szádeczky Lajos kolozsvári tud. egyetemi tanár.
- c) A szekelynép, szociológiai és néprajzi szempontból. Előadó Kozma Ferencz kir. tanácsos, kolozsmegyei kir. tanfelügyelő.
- d) A szekelynép ethnikai szempontból. Előadó Balog Pál író.

II. Vallás-erkölcsi élet és teendői, tekintettel a Romániában és bukovinában élő magyarokra is:

- a) Róm. kath. egyház, figyelemmel a görög katolikus szekelyekre is. Előadó Pál István apát-kanonok, rom. kath. státus előadó.
- b) Ev. ref. egyház. Előadó Nagy Károly ref. teológiai tanár.
- c) Ag. ev. egyház. Előadó Masznyik Gyula ág. ev. hitv. h. főesperes.
- d) Unitárius egyház. Előadó Boros Gergely unitárius teológiai dékán.

III. Közoktatásügy:

- a) Magasabb közoktatás. Előadó Jancsó Benedek dr., állami főgimnáziumi tanár.
- b) A szakoktatás csoportjából: a katonai szakoktatás, visszatekintéssel a szekelység katonai múltjára. Előadó ifj. Gödri Ferencz sepciszentgyörgyi polgármester.
- c) Népoktatás: 1. Tanító- és tanítónő képezdék, óvóképezdék. 2. Magasabb népoktatás: Felsőnépiskolák, polgári iskolák, felsőbb leány iskolák, felsőbb kereskedelmi iskolák, női kereskedelmi tanfolyamok, iparos és kereskedelmi tanonc iskolák, a mennyiben a kultuszminiszter tárczája alá tartoznak. 3. Népis-kolák, ismétlő oktatás, gazdasági ismétlő iskola. 4. Kisdóvász, gyermek menedék helyek. Előadók: Háromszék vármegyére: M. Székely János áll. elemi iskola igazgató, Maros-Tordavármegyére: Deák Lajos kir. tanfelügyelő, Udvarhely vármegyére: Belle László tanító képző intézeti gyak. iskola tanító. Csikvármegyére: Lakatos Mihály felsőnépiskolai tanár, Aranyos székre: Téglás István kir. tanfelügyelő, a brassómezei csángóságra: Killyén Endre polg. iskola igazgató.
- d) Tanítóegyesületek. Előadó: Máthé József szerkesztő, a marostordamegyei ált. tanítóegyesület elnöke.

IV. Rokonyügyek:

1. Közművelődési intézmények: Olvasókör, daloskör, népkönyvtár, ifjúsági- és méréséletességi egyesületek, tűzoltó egyesület, zenekar, szövetkezetek, gazdakörök stb. tekintettel a lehető egységesítésre. Előadó Csernátoni Gyula kir. tanfelügyelő.

2. Emberbaráti intézmények, tekintettel az új törvényhozási és kormányi intézkedésekre: Árvaház siketnémák, vakok, hülyék intézete, dadogók, hebegők stb. Előadó Sipos Samu székely fiu árva és szeretetházi igazgató.

3. Cselédképzés, cselédoctatás, cselédkérdés, erkölcsi és közművelődési szempontból, tekintettel Romániára is. Előadó: Kóós Ferenc kir. tanácsos, ny. kir. tanfelügyelő.

Főgymnasiumunk érdekében.

— Egy szép levél. —

— 1902. ápr.

I.

A kézdívársárhelyi kantai r. k. főgymnasium érdekében gazdája: Hassák Vidorhoz a következő, sok megszívlelni valót tartalmazó, szép levelet intézte nyugtázi Varga Sándor, székelyudvarhelyi r. k. főgymnasiumi tanár, főnevelő intézeti igazgató:

„Kedves Barátom!

Vettem becses tudósításodat affelől, hogy a gymnasiumotok tovább fejlesztése czéljából küldött 200 koronát átvetted.

Tekintettel az általam felemlített jó példaadásra, tekintettel az ezen példaadásból származható bármilyen csekély anyagi segélyre, a melyre amugy is nagyon, de nagyon rá van szorulva a kantai gymnasium, meghozom a legnehezebb áldozatot is: obajtásodra beleegyezem, hogy ezen összeg a helyi lapotok a „Székelyföld“ útján is nyugtáztassék.

En nagyon csodálkozom azon, hogy az a híres felső Háromszék, a melyet boldog emlékü Orbán Balázs a Székelyföld Leírásában a jelesek között is a legelső helyre soroz; az a Háromszék, a melynek népnyelve az egész hazában leginkább megközelíti az irodalmi nyelvet; az a Háromszék, melynek fiai oroszlánként küzdöttek 48-ban, sőt még a lányai közül is többen férfi ruhában, férfias erővel harsogtak a közös ellenség ellen: hogy ez a Háromszék csak egyben maradt legutolsóinak a Székelyföldön, egyben, a legnélkülözhetlenebben, a legszükségesebben, melynek hiányát évtizedek óta érzik a háromszékiek, egy r. k. főgymnasiumnak létesítésében... ezen csodálkozom.

En annyira érzem a felső Háromszék természetes központjában, Kézdívársárhely-Kantában létesí-

tendő főgymnasium szükségét, hogy e tekintetben kész volnék életemből tíz évet oda adni, ha tudnám, hogy ennek árán ottan egy teljes középiskolát felállíthatnék. Éreztem e szükségét Istenben boldogult elődeim is. Jól emlékszem, hogy Kelemen Ambrus házfőnök idejében a 70-es években, mikor még gyerek voltam, az ebéditőkben összegyűlt Háromszékek színe-java és ottan hosszas eszmecsere folyt ezen még most is vajdás alatt álló ügyben. Mostan rajtad és rajtatok, akarom mondani az egész felső Háromszéken van a sor ezen eszmét megvalósítani. Soha sem volt, de talán nem is lesz en olyan kedvező alkalom a kantai gymnasium kiegészítésére, mint jelenleg. En legalább is úgy tudom, hogy az államsegélyt megfogja nyerni Kanta is, ha előbb társadalmi uton főgymnasiummá sikerül fejlődnie. Nektek tehát meg kellene a néppel érteni, hogy valóságos és nagy bünt követ el, sőt esetleg az utódok átka is fogja őket kísérni, ha a kedvező alkalmat fel nem használva, vagyunk felőlegével hozzá nem járunk a kantai gymnasium tovább fejlesztéséhez. Ha hasonlaltat szabad élnem, az állam egy értékes kabátot ígér Felső-Háromszéknek; tőle csak azt kívánja, hogy gondról gondoskodjék, habár e gomp. negyon is drága.

Hogy e főgymnasium létesüljön, annak Kézdíszéken semmi útjában nem áll: Nem áll a szegénység, mert a sok szegény között van sok tehető is. Nem áll útjában a valláskülömbőség, mert a tudomány nem felekezeti, hanem emberi, legyen az az ember katolikus, református, zsidó vagy pogány. A vallás tudományt illetőleg minden felekezet növénye e létesítendő főgymnasiumban úgy megnyerheti a szükséges ismereteket, mint nálunk, Székely-Udvarhelyt, a hol van katolikus főgymnasium, ev. ref. kollegium és állami főreáliskola. E három főiskolában vannak katolikusok, reformátusok, unitáriusok, görög keletiek, sőt zsidók is. Ámde azért minden vallásfelekezet megkapja a szükséges vallásoktatást, mert a melyik órában nálunk, katolikusoknál vallástani óra van, ugyanazon időben a másik két főiskolában is vallástani óra van. Ebből kifolyólag Kantában is épügy eljárhatnak a református növendékek a református hittanárhoz, mint nálunk a kollegiumban és a főreáliskolában járó román. kath. tanulók eljárhatnak hozzám vallástanításra. Tehát tekintettel arra, hogy a hittant minden növendék saját felekezeti hittanárától köteles tanulni, tekintettel arra is, hogy a többi tudomány felekezeten kívüli: én nem látok elégséges okot arra, hogy a kantai főgymnasium katolikus jellege miatt a más vallásnak csupa elfogultságból szűkmarkuak legyenek.

De nem akarok fölösleges epizodokkal fellépni ott, a hol amugy is látom, hogy különösen Kézdívársárhely nemes polgársága felekezeti különbség nélkül iparkodik a kantai gymnasium megtestesítésének eszméjét érvényre juttatni. Mostan visszatérek arra, hogy a társadalom hozzájárulását s hozzájárulás fokozását mi módon gondolom intenzívebb módon előidézni, főgymnasium létesítése ügyében, A mit e tekintetben írok előttetek talán kicsinyeskedésnek, gyerekesnek, sőt nevetségesnek is tűnik fel, de mert nem erkölestelen ismert czélra vezetőknek találok ezen eszméket, azért ezeket a túrlelmes papírra leírom.

Evenként egyszer-kétszer s esetleg többször is előfordulnak az ugynevezett mulatságokkal összekapcsolt társas összejövetelek, a melyek igen ritkán végződnek toasztok nélkül. En ajánlanám, hogy vessetek adót a díkeziókra, még pedig ezen adó kiárólagosan a kantai gymnasium tovább fejlesztésének költségeire fordíttassék.

A másik, ennél czélra vezetőbb tervem az volna, ha még ez megpróbálva nincsen, hogy a lakosok útján kéressenek fel a kopázó gazdákat, hogy a rendes kepe mellé legalább egy-egy kéve gabonát is adjanak, és én azt hiszem, hogy, ha egyes külömben is rossz képzezők e kérelmet nem teljesítik, de ezekkel szemben lesznek olyanok is, a kik egy-nél több kévét is szolgáltatnak e nemes czélra. Nem állítom, hogy ily módon az egyes községekből valami nagy értékű gabona mennyiség jöne be, d. társadalmi módról lévén szó, ez sem vetendő meg. Ha több község adakozik, az összeg is több lesz.

Van még egy harmadik eszmém is az t. i., hogy a papság felkérendő volna, hogy e czélra vállalon elintétiokat, a melyeknek stipendiumait átengednek gymnasiumotok tovább fejlesztésére.

Ehhez magam is hozzá járulnék s ha jelenleg rendelkezni intenciókkal, én legalább is 30—50-et elvállalnék a nevezett czélra.

Nem ártana, sőt talán használna is ezen ügynek még az is, ha egy-egy talpraesett cikket írnának lapotokban. (Ebben nem volt hiány! Szerke) az ahoz érő és ezek ügy iránt lelkesülő ügyének, mint te szem fel jó magad is s veledd együtt az én jó barátaim s ismerőseim: a Barcsák, Bánfiyak, Királyok, Szasvayak stb. Az ezen ügyet tárgyaló lapokból minden községbe 10—15 ingyen példányt el lehetne küldeni, hogy azok a községi bírók vagy a lelkesek közvetítésével a gazdagabb és intelligensebb egyének között kiosztván, a gymnasiumotok ügyét megbeszélés tárgyává tegyék, iránta kezdjenek lelkesülni s ebből kifolyólag segédkezet nyújtsanak

TÁRCZA.

Reggeli levél.

— A Pesti Hírlap züllése. — Jókai Mór dicsőisége. —

Egy pár levelemben foglalkoztam azokkal a mérges támadásokkal, melyekben a magyar tanító-ság részesült a Pesti Hírlap részéről. Nagyon régen volt az eset! Csak tavaly történt az igaz, de egy napi lap az egész ország és a nagy világ apróceprő és nagy eseményeinek ezreiből fonja és szövö össze a terítőt, amelyre feltalálja nap-nap után az olykor pikáns ízű csemegét. Azért mondtam, hogy nagyon régen volt, mert ugyan ki emlékszik arra, hogy a mult esztendőben naponként mit evett? De én erre az egyre emlékszem s uton-utfélen emlékeztetek arra másokat is, miután akkor minket ettek meg, azaz, hogy meg akartak enni.

Igen bárgyunak, vagy felette alázatosnak, vagy gyávának tartanám magam, hogy ha elfeledni tudnám a vágott sebet, melyet a tránzsírozó kés csinált rajtam, midőn az éhes közönség gyomrába akartak bennünket jól megborsoltan és foghagymázottan fassirozott gyanánt beadni.

Olvasóink azon része előtt, kik az esetet csak szórványosan hallották, vagy hézagosan olvasták, vagy épen mit sem tudnak róla, elbeszélem az esetet, hogy lássuk a madárugta hóból miként nőtt meg a pestibírlapi lávina, mely műrobajjal, műharraggal, és műpedagógiai kiáltó fájdalommal össze akarta törni az egész tanító világot, mely herosz-

trateszi nagy akarathoz minden kikürtölt és több szerénytelenségből, mint valódi elismert tehetségből származott erő a végén kicsiny vala és a nagy zakatával megindult hógörgeteg összezuzódott a magyar tanító-ság együtt érő, összetartó gondolkodásának kicsiny, de erős közszikláján.

Budapesten egy tanító megfenyít egy haszonlatankodó gyermeket. Hiszen ez természetes dolog, ez nem országos eset. Hány szegény, agyon kintott, (?) agyon gyötört (?) rossz magaviseletű gyermeket fenytetnek meg széles Magyarországon minden nap! Igende, az a gyermek beceze vala, az a gyermek a Pesti Hírlapnál dolgozó Kozma Andor fia vala, aki egyéb dolgai mellett minden vasárnapi számban el szokta kobozni a valódi magyar költészet iránt érzett lelkesedésünket rimfargásaival, s annak a gyermeknek a nagyapja híres ember vala. Hm! Ez már egészen más, így már lehet, sőt kell is belőle országos kérdést csinálni.

A papa versirő. Megírja szépen, ékes rigmusokban az esetet, megrovási kalandban részesítvén az egész tanító világot. Ha azt a tanítót írja ki az újságba, ám legyen, az annak a tanítónak a dolga, védje magát, igazolja eljárását, úgy, ahogy tudja. Hanem így csak parányi híreszkévé zsugorodja a dolog. Országos eseménynyé kell tenni az esetet, a Koboz fiacskája iránt általános részvétet kell gerjeszteni, az egész művelt világnak hírül kell adni, hogy Magyarország tanító-sága örelen, gyermekkinzó népség. És úgy lőn. A P. H. szányaiban a rímek közé bement a goromba jelző, melynek czélzata, daczára minden későbbi visszaszívásoknak, a tanító-ság tekintélye ellen irányult: „durva, kosta-

nép“ (egy ember nem lehet nép!) és elterjesztet minden szegelytjébe az országnak. (Magán véleményem ezért zárójel közé teszem. Nekem a Koboz rimfargása mindig eszembe juttatja gyermekkoromban halott azt a aómetet, aki a panarámája eleibe festett 48-as képet egy hosszú pálczával mutogatva, kintorna mellett így énekel: Eszernőz szász a netfen nözpa, ákor vót a nat revulución. Ákor jütt a seh—r moszko s mekesinálk a nat háporó. Ittadrattatram!) Ez még nem volt elég. Előáll Tóth B. s az Esti Levelekben arra oktat minden ilyen megsértett tanuló ifjút: üsd vissza! Mintha kellene ide lelkesítés! mintha nem ütnék vissza biztatás nélkül is, még azt is, amit nem kaptak! Vagy nem visszautas az, hogy egy-egy ilyen elkényeztetett individuum (legyen az bár a főispáné, vagy az iskolászeki elnöké, vagy a pakuláré, az a tanítóra nézve mind egy) tervszerűleg bosszantja tanítóját, tanárát, hazulról hozott kiváltságos jogainál fogva nehézzé teszi az együttes munkálkodást, kétségessé az általános sikert s a szülői befolyás ingadozóvá az egyenlő mértékben, minden melléktekintetek nélkül alkalmazandó fegyelmi eljárást. Mert itt belátni kellett volna, hogy az a fiúcska a Pesti Hírlapék, becezője, kegyence és védenéce. De mert nem látta be a tanító, meg indul a hajsza, általánosan, szélesen a szent humanizmus nevében, nagy ravaszul azonban kifizetették a mentő ponyvát is, melynek védelme alatt sokféle sértés történt meg a világon: a kinek nem inge ne vegye magát! Akadtak, akik nem vették magokra, hittek a P. H. őszinteségében. De mindenkor voltak, most is vannak agyafurtgondolkodásu, szítán átlátó emberek. Ezek hamarosan

nektek arra, a minek áldásos gyümölcsét amugy is az ő fiaik és unokáik fogják élvezni. És én hiszem, hogy az az áldozatra kész nép, a melyik 48-ban valláskülömbőség nélkül még az isteni tiszteletről összehívó sz. eszközeit, a harangjait is a harc védelmére öntendő ágyukra dicső vérünknek, Gábor Áronnak átadta: ez a nép megmozdul és nem fog krajczároskodni, ha felvilágosítottok, hogy egy ilyen kulturális intézmény létrehozása, egyértelmű a hazának nem pillanatnyi, hanem állandó védelmével.

De ha eme hazafias szemponttól eltekintünk, még azon esetben is Kézdivásárhelynek sürgősebb teendője nem lehet, mint egy főgymnasium létesítése. E tekintetben elégségesnek tartom hivatkozni azon szülőkre, a kik gyermekeikkel 8 osztályt végeztettek és azokra, a kiknek gyermekei kénytelenek jelenleg is a főgymnasiumot idegen helyt végezni, azért, mert Kantában még nincsen beállítva a 8 osztályú főgymnasium.

Ti székelői szülők nyilatkozatok őszintén! Mit küldöttetek gyermekeitekre addig, a meddig Kantában jártak iskolába? Ugy-e azt felelték erre, hogy a költség még csak szoba sem jöhet ahhoz képest, a mennyit akkor áldoztatok, mikor Kantából idegen iskolába kellett több alkalommal hurcolni és onnát ismét évközben s évvégével visszaszállítani gyerekeiteket? A míg Kantában jártak gyerekeitek, addig timagatok vittétek oda s onnát haza őket minden költség nélkül. Kantában olcsó lakást kaptatok gyerekeiteknek és ha nem telt ki a vagyonotokból, hogy ury ellátásban részesítsétek fiaitokat, beállítottátok egyes szállásokon a szerre-főzetést, a minek költségeit saját terméseitekből minden nehézség nélkül tudtátok fedezni. Nem kellett Kantában a mosatásért semmit fizetnetek, mert közel lévő hozzá, magatok gondoskodtatok gyerekeitek tisztántartásáról. Még csak nem is érintem azon sok aggodalmat, a mely lelketeget ólomsúlylyal nyomta addig, a míg gyerekeitek idegen helyt voltak. Hány könnyesebb hullott ki szemeitekből, hány sóhajtas tört fel kebletekből, mikor arra gondoltatok, hogy: vajjon gyerekeiteket utközben nem lelte-e vaiami szerencsétlenség; vajjon megérkezett-e szerencsésen az idegen helyre, vajjon ottan nem nélkülöz-e, nem beteg-e? stb.

Látod, barátom, én neked irtam e levelet s azon veszem észre magamat, hogy a háromszéki székelői néphez beszélek. De azért meg ne utközzél e feledékenységem fölött, mert a keserűség annyira elnyomta a lelkemet, hogy alig bírom még a tollat is fogatni, ha arra gondolok, hogy én, a ki különben alapítványos növendék voltam, kénytelen voltam, mihelyt Kantából idegen iskolába kellett men-

nem, minden esztendőben egy-egy földet az atyai örökségből eladni, hogy annak árából a tanítással járó költségeimet fedezhessem. Azaz kijavítom előbbi szavaimat azzal, hogy tulajdonképpen azon szülők szomorú sorsa keseríti el lelkemet, a kiknek szerény anyagi viszonyaik mellett több gyermekük is van a vezetésére alatt álló intézetben. Hány szülőltől hallottam s hallom most is e bus szavakat: „Istenem, Istenem! csak a mosatás is mennyiben kerül. Mig a három gyerekem Kantában tanult, addig a három gyerekem tanítására alig fizettem többet egy évre, mint itt csupán a mosatásra. A míg ide nem hoztam a gyermekeimet, soha egy ágacska földet sem adtam el. Most pedig nincsen több vagyonom egy három vécás földnél.”

Kérdem, barátom, hogy melyik háromszéki embernek a szíve ne facsarodnék el az ilyen panaszos hangokra? És mikor szűnik meg e panasz? Erre a feleletet egy kis gyerek is megadja e szavakkal: akkor, mikor a háromszékiek közelükben, Kantában taníttathatják gyerekeiket.

Varga Sándor,
főgymn. tanár, finöv. regens.

NAPI HIREK.

— Személyi hir. Csánki Gyula, Háromszékvármegye érdemes kir. tanfelügyelője, ápril 28-án Kézdivásárhelyre érkezett s az nap este látogatást tett az iparos tanonciskolában.

— Villamos világítás Kézdivásárhelyt. Városunkban a világításnak villamos erővel való berendezése tárgyában a lapunkban is többször jelzett értekezlet múlt vasárnap tartatott meg a r. k. gymnasiumnak a minorita konventben levő rajtermében, élénk érdeklődés között. Az értekezletet Révész Cyrill házifőnök és főgymn. tanár nyitotta meg s ugyancsak ő ismertette a villamos világítás ügyében általa beszerzett költségvetést és egyéb adatokat. A kérdés megvitatása után, mivel meggyőződtek a nagyszámú jelenlevők, hogy a villamos világítást nagyon olcsón és könnyen be lehet rendezni, elhatároztak egy részvény-társaság alakítását s e célból az előkészítő bizottságot azonnal meg is alakították a következőkben: Elnök Benkő Gyula, tak. pénztári főkönyvvezető; társelnökök: Kupán József kis. tak. pénztári vezérigazgató és Balogh János városi tanácsos; jegyző Révész Cyrill házifőnök; a bizottság tagjai: Ambrus Albert szeszgyáros, kis. tak. pénztári igazgató, Asbóth Viktor főgymn. tanár, Dr. Balogh Vendel ügyvéd, Bálioth

Gyula póstatiszt, Benkő Lajos gazdasági tanácsos, Benkő István szeszgyáros, tak. ptári igazgató, Oseh Gyula főszolgabíró, Dávid István tak. ptári vezérigazgató, Dobál Lajos kereskedő, Fejér Antal kereskedő, tak. ptári igazgató, Hassák Vidor főgymn. igazgató, Ifj. Kovácsy Bálint kir. póstatfőnök, ifj. Nagy Ferencz, műmalomtulajdonos, Ifj. Tóth István szeszgyáros, tak. ptári igazgató, Dr. Török Andor polgármester, Dr. Vargha Béla ügyvéd és Welnreiter János sörgyáros. E bizottság május hó 11-ik napjáig (vasárnapig) részletes javaslatot készít elő s azt az akkorra összehívandó nagy gyűlés elé terjeszti. Az ügy meglehetősen komoly stádiumba lépett s ha végig tekintünk a fenti névsoron, nincs okunk kételkedni, hogy az diadalt is fog aratni. Üdvözljük a kezdeményezőket s melegen ohajtjuk, hogy mielőbb siker koronázza tevékenységüket.

— Választmányi ülés. A kézdivásárhelyi „Paedagogiai Társaság” választmánya április 28-án Hassák Vidor elnöklésével rendes ülést tartott. A vál. főbb tárgyát a legközelebbi közgyűlés idejének és tárgysorozatának megállapítása képezte.

— Tűz volt ismét Alsótorján ápril 29-én kedden, délelőtt. A néhai Benkő Dénesné hagyatékához tartozó belső jöszágon levő gazdasági csűr égett le a benne volt takarmánnyal együtt. A csűr biztosítva volt. Egy hét alatt ez a harmadik tüzeset Alsótorján, jó részben szándékos gyújtogatásból eredt mindenik.

— Elitelt párbaező. A múlt évben történt az a gyászos végű párbaező Csikszeredában, melyben Dulinszky József, csikszeredai ügyvédjelölt halálra sebezte egyik legjobb barátját: Dr. Kánya János csikszeredai ügyvédet. Őt napi kinlódás után Kánya meghalt. A bíróság természetesen elitelte Dulinszkyt. Az ítélet jogerőssé vált. Dulinszky június 1-ére van berendelve a szegedi „Csillag”-börtönbe 8 (nyolcz) havi államfogházra.

— Tolvajesemete. Alsótorjai Bajesi Józsefről erről az alig 14 éves fogház-kedvelőről szól ismét az ének. Még nincs tisztában az enyém, tiéd, övé fogalmával s mivel nagyon tetszik neki a kézdivásárhelyi fogházi „gyöngyélet”, újból bekivánczozott oda, pedig alig pár nappal előbb szabadult ki. Újból lopott. Pényes nappal bement Torján a Szabó Ádám uram lakóházába, a melyből oda voltak dolgozni a mezőre, Feltörte a ládafiát s onnan mintegy 25 koronát eltemelt. A gyanu feléje irányult ismét s nem alaptalanul. A pénz egy részét is megkapták nála s vallatás után tettét beismervén, a csendőrök beszállították Kézdivásárhelyre, a kir. törvényszék fogházába, a hol ujra éli a „gyöngyéletet.”

észre vették a dolgot, különösen, mikor a P. H. felkeri összes olvasóit, hogy minden ilyen kannibálizmust irjanak meg nekik; mert ők eligazítják a többi, kerékbe török, szétzedik, olajba főzik a tettest stb. stb., hogy itt valami olyasmi mellék czél forog fenn, amit előfizető-fogdosásnak is lehet nevezni s talán egy kis tisztaeszlávi pör ill. kiadását is lehetne belőle kifaragni. Hirdették, hogy naponként ezrével érkeznek a panaszok a tanítók, tanárok brutálításáról. Közöltek, kiszíneztek egy párt jó erősen, de Magyarország csöndes maradt. A tanítószág, tanári testületek belátván, hogy voltaképen a szülők és a velők szoros összekapcsolásban való tanítók közé őket akarnak verni ezek a humanisták, megmozdultak s országosan tiltakoztak az ilyen minősíthetetlen eljárás ellen, a goromba szavakat hasonló modorban vissza ütötték. Vizsga szemek azt is meg látták, hogy az egyik nagy humanista (Tóth B.) egy az ablaka alatt lármásan játszó gyermeket megvert, s ezt szemébe mondták. Magunk is olvastuk az után egy szülőnek irt izeneteket, aki pedagógiai tanácsért fordult hozzátok (a tapasztaltak után már mértne fordult volna?) rakanezatlan magaviseletű gyermekeknek megjavítása okáért, s abban az aggodó szülőt a pipaszárhoz utasították.

Az áldatlan harc közepette újabb sörtegetések történtek. Tóth B. esküdtszék elé került, amely őt fölmentette. Szokás szerint tagadás ellenében, bizonyítékok hiányában.

Azt, hogy a tanítószágot éretlennek tartották, hogy Jókait lapjukból kiközösítették, korábbi leveleimből tudja olvasónk.

Ennyi az ok, a miért írom a Reggeli Levele-

ket s írni fogom mindaddig, míg a tanítószág minden igaz ok nélkül támadtatik, s mindannyiszor, valahányszor tapasztalom, hogy privát pedagógusok a tanítószág és a szülők közt levő összhangot meg akarják zavarni.

Ember vagyok, hibákkal teljes. Nem lennék szíves, ha elhullgatnám, hogy a P. H. minden újabb kudarcza engem jól eső érzéssel tölt el, mert látom, hogy a Gondviselés nem engedi, hogy a fák az égbe nőjjenek. Rézst vettem az országos hahótáblán, amikor a P. H. hazahozta Kecskeméthy. Jól esett, amikor olvastam, hogy a laplajdonos ur kétszer megbukott. A sors végzésének beteljesedését láttam abban, hogy főszerkesztője, Kenedi Géza dr. kinek komoly, okos ezikeit, társadalombölcsészeti fejtegetéseit tanulni vágygyal, élvezettel olvastuk, ott hagyta e politikai ch ameleont s a Mindenlébe kanál urakat.

* * *

Épen beakarám végezni leveletem, amikor olvasom a lapokból, hogy Jókait az országgyűlésen megtámadták husz szegény-vitások. (Ennek megmár Légrádi uram örül valószínűleg). Jókaiknak akkora a szíve, hogy ezt is megboesátja! Nem fejezem ki megbotránkozásomat. Méltóképen úgy sem tudnám inkább elhagyni. Ahelyett elmondok egy esetet, ami a boszniai hadjárat előtt történt. Széll Kálmán, a kor pénzügyminiszter, pénzügyi okokból ellenezte az jkkupációt s mert ebbe a viszonyok belekényszerítették monarchiánkat, lemondott állásáról. Mikor a háznak tudtára adatott a lemondás, Jókaik egy gyö-

nyörű beszéddel fogadta a megmáshíthatlan elhatározást, s kifejezte, hogy egy olyan jó barát elvesztése fáj! Szilágyi Dezső közbe szolt: Komédia! Jókaik erre elmondta, hogy ha az országházat komédiabaznak tekintjük, itt mindenki szerezhethet borostyánt; de arról legyen meggyőződve közbe szóló képviselőtársa, hogy ő itt nem szerzett, sőt amit másutt szerzett, azt is itt tépték le róla...

A homerósi kacagás ismét felujult a husz szegénylegénynek eme cselekedetén...

Egy veszedelmes alattomoságra deritek világosságát.

Mikor Váradí éfiálteszi beszédét tartotta, két jó (?) akarónk közbe kiáltotta: Hát a szegény tanítók!? A szegény tanítók nyomorognak!...

Szegény magyar tanító vagyok. Isten tudja csak, hogy milyen küzdelemmel élek. Reménytelen, várom sorsom javulását, s hiszem, hogy elkövetkezik annak is az ideje... Ilyen áron nem kell egy fillér sem! Ilyen uzsorás kamatu jók aratott egyenesen visszautasított!

Székelői testvérek!

Ne higgyük, hogy mikor a hollók kárognak, mindig eső lesz, legtöbbször hullaszag csalsa őket össze. A közélet tisztasága, az érdeknélküli hazaszeretet, a világ által elismert tekintély iránti érzék, a századokra kiható érdem iránt való köteles hála gyilkoltatott meg.

Tatár.

H I R D E T É S E K.

Szám: 5409/901.

tlkvi.

Árverési hirdetményi kivonat.

A kézdivásárhelyi kir. törvényszék, mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy Pászka András végrehajtónak Molnár Anáné Oláh Borbála hagy. végrehajtást szenvedett 25 K. tőkekövetelés s jár. iránti végrehajtási ügyében, a k. vásárhelyi kir. törvényszék területén levő, K.-Szentlélek községi határára fekvő, a k.-szentléleki I. R. 2109. sz. tjkvben foglalt 7360/2. hrsz. ingatlanra 31 K., a 3358., 3356., 3357. hrsz. ingatlanra 173 K., a 8704., 8705. hrsz. ingatlanra 48 K., a kézdivásárhelyi I. R. 2225. sz. tjkvben foglalt 7., 8., 9/1. hrsz. ingatlanra 369 K. ezennel megállapított kikiáltási árban és pedig mindkét tjkvben foglalt ingatlanokra Molnár András 1/3 részből életfogytig tartó haszonélvezeti jogának, a 2225. sz. tjkvben foglalt ingatlanra, azonkívül özv. Hodor Istvánné szül. Oláh Borbála életfogytig vagy férjhez menetelig tartó

haszonélvezeti jogának épségben tartásával az árverést elrendelte és hogy a fennebb megjelölt ingatlanok az 1902. évi május hó 5-ik napján d. e. 9 órakor K.-Szt. lélek községi házában megtartandó nyilvános árverésen megállapított kikiáltási árban alól is eladatni fognak.

Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlanok becsárának 10 %-át készpénzben vagy az 1881. évi LX. t.-cz. 42. §-ában jelzett árfolyammal számított és az 1881. évi december hó 1-én 3333. sz. a. kelt m. kir. gazdaságügyminiszteri rendelet 8. §. kijelölt ovadékképes értékpapírban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881. LX. t.-cz. 170. §. értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű eismervényt átszolgáltatni.

A királyi törvényszék, mint telekkönyvi hatóság.

K.-Vásárhelyt, 1902. évi szeptember hó 6-ik napján.

Dr. Nagy,
kir. tvsz. albiró.

(91. 1-1-)

H i r d e t é s.

Alulírott műasztalos, ki Budapesten három, Bécsben két, Párisban három, Londonban csaknem egy évet első rendű üzletekben, mint asztalos, rajzos és művezető, továbbá Párisban egy iskolai évet académián „az école nationale des Arts Decoratifs”-ba töltött, ki az 1900-iki Párisi világkiállításon, később 1901-ben a Glasgowi (Skócia) nemzetközi kiállításokon a bécsi J. W. Müller es. és kir. első műasztalos és nagy gyáros üzletét képviselte, tanulmányozta Németország és Schweicz nagy részén kívül (Franciaországban) Lyon, Marseilles, Bordeaux, Orleans városok (Angolországban) Linbourg Liverpool, Manchester városok asztalos iparát — értesíti a nagyérdemű közönséget, hogy a marosvásárhelyi ker. és iparkamara ajánlatára ifj. Czibalmos Ferencz korán elhunyt tekintélyes műasztalos üzletét, felszereléseit Kézdi-Vásárhelyen átvette.

E tekintélyes üzlet hírnevének fentartása, minél szélesebb keretben való biztosítása, valamint Kézdivásárhely műasztalos iparának fejlesztése, terjesztése lévén feladatomban; kérem az ifj. Czibalmos Ferencz üzlete volt barátait, megrendelőit, legyenek bizalommal annak utódjához is.

Ki elvállal iskolai, templomi berendezéseket, műbutorokat minden stílusban, az épület asztaloság körében tartozó mindenféle jellegű munkákat, csiga és diszlepesőket, plafonok és falburkolatokat, Portale készítéseit, bolt vendéglők berendezéseit: kívánatra pontos tervekkel és költségvetéssel szolgál.

Riváló tisztelettel:

(84. 1-5.)

Tóthfalusi Károly,
műasztalos.

Ifj. Czibalmos Ferencz utóda.

(Első readt segédok és jó esaládból fiuk, tanoneznak felvétetnek.)

Hirdetések olcsó áron felvétetnek e lap kiadóhivatalában.

KERT MEGNYITÁS!

Van szerencsém a nagyérdemű közönséggel tudatni, hogy az „Unió”-kertemet, valamint a Vendégszerető kertet, május 4-én megnyitom. Mind a kéthelyen délután 3 órától este 7 óráig az első zenekar fog játszani.

Kézdi Vásárhelyt, 1902. április 28.

Tisztelettel:
Kölönte Mózes.

(92 0-1.)

50 évi siker!

Eszeki
ARCZENŐCS

és eszeki

SZALVATOR-SZAPPAN

eltávolítja a szepit, májfoltot és a bőr összes tisztátalan ágát

Valódi csakis a

DIENES J.C. „SZALVATOR”-gyógyszertárából

Eszéken, felsőváros:

1 tégely eszeki arczenőcs ára 70 fillér és 1 korona.
1 drb Szalvator-szappan 1 korona.
1 tégely kézi paszta 1 „ 20 fillér.
Lyoni rizspor kis doboz 1 korona, nagy doboz 2 korona.
Ezen cikkek mentek minden ártalmas alkatrészekről és megfelelnek tökéletesen a 71.012. számú B. m. rendeletnek.
Főraktár: BUDAPESTEN:

TÖRÖK JÓZSEF

(79. 4-10.)

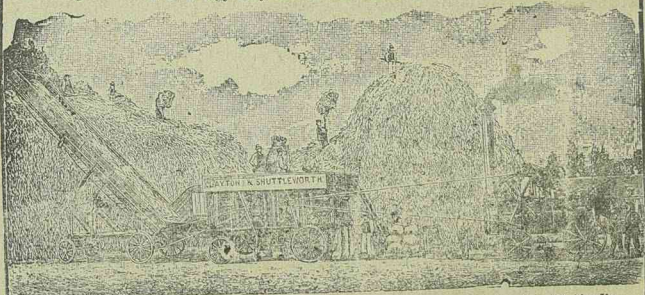
gyógyszerész

VI., Király-utca 12. és Andrássy-ut 29.

Clayton & Shuttleworth

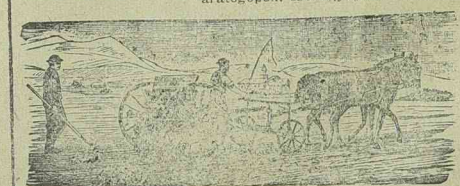
mezőgazdasági gépgyárosok Budapest Váci-körút 63. sz.

által a legjutányosabb árak mellett ajánlatnak:

Locomobil és gőzeséplőgép-készletek
továbbá járgány-csöplőgépek, löher-csöplők, tisztító rosták, konkolyozók, kaszáló- és aratógépek, szénagyutók, boronák.

2 1/2 egész 12 lóerőig, szalmakaszalozók, konkolyozók, kaszáló- és aratógépek.

„Columbia-Drill”
legjobb sorvetőgépek, z-eskavágók, repavágók, kukorica-morzsolók, daráló, 5/15-malmok, egyetemes acél-ekék.

2- és 3-vasú ekék és minden egyéb gazdasági gépek.

Részletes árjegyzékek kívánatra ingyen és bérmentve küldetnek.

Lincolni törzsgyárunk a világ legnagyobb locomobil- és csöplőgép gyára.